

zák., jednal přece státní pozemkový úřad samostatně, z vlastního rozhodování a z vlastní vůle a nemohou proto za jeho jednání odpovídati žalovaní. Pro důvod k náhradě škody podle § 1295, odst. 2, obč. zák. nepřednesl žalobce potřebný skutkový podklad a ani z výsledků průvodního řízení nelze na něj usuzovati, naopak se z něho podává, že oba žalovaní měli právní a hospodářský zájem na tom, aby Viktor W. statek p-ský opustil, a nelze proto mluvit u nich o šikáně ve smyslu § 1295, odst. 2, obč. zák. (Klang, Kom. k § 1295, str. 43).

Ježto již za toho stavu se žaloba jeví neodůvodněnou nebylo třeba prováděti důkazy o tom, zdali Viktor W. porušoval pachtovní smlouvu, nebo ne.

Čís. 17280.

Vlastníku nemovitosti přísluší dispoice pořadím zástavního práva ve smyslu § 38, III, dílčí novely k obč. zák. nehledíc na to, zda jde o smluvní nebo exekuční zástavní právo.

Taková dispoice je účinná vůči vymáhajícímu věřiteli po poznámce dražebního řízení.

(Rozh. ze dne 16. prosince 1938, Rv II 740/38.)

Srov. rozh. č. 16610 Sb. n. s.

V exekuční věci E 2874/36 byly při vnucené dražbě vedené proti Isidoru W. pravoplatně přiklepnuty Irmě W. za nejvyšší podání 60.160 K nemovitosti zapsané ve vložce č. kat. 129 kat. území U., na nichž jest pod C 13 knihovně zajištěné zástavní právo pro pohledávku žalující firmy 63.000 K. Pod C 9 vázlo na téže nemovitosti zástavní právo pro vykonatelnou pohledávku Čs. státu v částce 64.042 K 10 h s přísl., zajištěnou podle výkazu nedoplatků berního úřadu v U. ze dne 27. června 1925 na daně domovní za roky 1922 až 1924 a na dani z příjmu za tutéž dobu 30.740 K 90 h. Dne 12. listopadu 1936 bylo v téže vložce pod C 24 podle dlužního úpisu ze dne 11. listopadu 1936 vloženo zástavní právo pro pohledávku žalované spořitelny města U. 55.000 K s 6% úroky a vedlejšími závazky do výše 8.000 K a v pořadí a do výše vykonatelné pohledávky Čs. státu 64.042 K 10 h s přísl. pod C 9 s omezením, že nabude účinnosti, bude-li do jednoho roku po povolení tohoto vkladu vložena výmaz zástavního práva pod položkou C 9 váznoucího ve prospěch Čs. státu. Pod pol. C 26 byl vložena výmaz zástavního práva pro pohledávání Čs. státu 64.042 K 10 h s přísl., pod C 9 a pod pol. 27 poznamenáno, že vkladem tohoto výmazu nabylo účinnosti zástavní právo pro pohledávku spořitelny města U. 55.000 K s přísl. pod C 24 v pořadí vymazaného zástavního práva pod pol. C 9 vloženo. Při rozvrhovém roku konaném dne 11. června 1937 v uvedené exekuční věci přihlásila žalovaná svoji pohledávku částkou 55.000 K s přísl., žádajíc příkázání této pohledávky v pořadí vymazané pohledávky Čs. státu

64.042 K 10 h pod C 9. Proti příkázání částky 55.000 K s přísl. žalované v pořadí řečené vymazané pohledávky Čs. státu sub C 9 podala žalobkyně odpor, popřevši jsoucnost oné pohledávky z důvodu, že pohledávka Čs. státu 64.042 K 10 h s přísl. sub C 9 zanikla zaplacením již před 11. listopadem 1936 a že tím zaniklo také vnucené zástavní právo pod C 9 zapsané a nemohlo býti tudíž převedeno ani pro ně vyhrazen dodatečný výmaz, a že proto přísluší pohledávce žalované spořitelny 55.000 K s přísl. jen běžné pořadí. Byvši poukázána s odporem na pořadí práva, domáhá se žalobkyně na žalované, aby bylo uznáno právem, že se jejímu odporu v řečené exekuční věci proti příkázání částky 55.000 K s přísl. žalované spořitelně města U. v pořadí vymazané pohledávky Čs. státu 64.042 K 10 h s přísl. pod C 9 ve vložce č. 129 poz. knihy pro kat. území U. vyhovuje, že se pohledávka žalované strany 55.000 K s přísl. neuspokojuje v pořadí vymazaného zástavního práva pro pohledávku Čs. státu, nýbrž v běžném pořadí pod C 24, a že se pohledávka žalobkynina uspokojuje z nejvyššího podání dosaženého v dražbě dne 9. března 1937 ihned za privilegovaným pohledáváním Čs. státu 1.589 K 80 h a přikazuje se jí kromě částky 2.830 K 50 h již příkázané i celý zbývající obnos nejvyššího podání v částce 55.739 K 70 h na její pohledávku proti Isidoru W. 63.000 K s přísl. S o u d p r v ě s t o l i c e zamítl žalobu. D ů v o d y: Rozhodnutí souzené rozepře závisí na rozřešení právní otázky, zda se dispoiční právo vlastníka nemovitosti ve smyslu § 469 obč. zák. vztahuje také na exekučně nabyté zástavní právo, či jen na smluvené právo zástavní, a jaký právní význam mělo, že zástavní právo spořitelny města U. bylo vloženo do knih v pořadí pod C 9 po poznámce zavedení dražebního řízení. Podle § 469 obč. zák. může vlastník převést knihovní zástavní právo po zániku zástavního dluhu na novou pohledávku, která nepřevyšuje částku zapsané zástavní pohledávky (§ 33, III. dílčí novely), nebo může žádati, aby v pořadí a do výše zástavního práva váznoucího na nemovitostech bylo zapsáno zástavní právo pro novou pohledávku s omezením, že nabude účinnosti, bude-li do roka potom, co byl povolen zápis nového zástavního práva, vložena výmaz zástavního práva staršího (§ 38, III. dílčí novely). Než v obou případech se předpokládá, že starší knihovní zástavní právo dosud trvá, neboť když v době podání žádosti o knihovní vklad podle § 469 obč. zák. po případě podle § 38, III. dílčí novely k obč. zák. starší knihovní právo bylo zaniklé, nelze je ani převést, ani jeho dodatečný výmaz nahraditi (Sb. n. s. č. 13601). V takovém případě se mluví o vlastníkově dispoiči s uvolněnou hypotekou, která záleží v tom, že vlastník může uvolněné zástavní právo spojit s jinou pohledávkou. Podmínkou však jest, že jde o jinou pohledávku, která nepřevyšuje částku zástavní pohledávky zapsané, a právní následky takové dispoiče jsou, že takto zřízené zástavní právo dostane pořadí uvolněné hypoteky. Vlastníková dispoiče s uvolněnou hypotekou jest možná nejen u smluvených, ale i u hypotek exekučně nabytých a zákonných, to jest takových, které byly zapsány pro pohledávky požívající zákonného zástavního práva, neboť zákon nerozeznává, jde-li o hypoteku smluvenou nebo exekučně nabytou (Sedláček-Rouček, Komentář, str. 796).

Uvedla-li žalobkyně, že vyhrazení pořadí pod C 9 žalovanou stranou pro její pohledávku pod C 24 jest proti žalobkyni neúčinné, poněvadž se tak stalo po poznámce zavedení dražebního řízení, třeba uvést, že zahájení dražebního řízení nemá právního významu pro použití disposičního práva, vykonal-li je dlužník dříve, než nemovitost byla ve nucené dražbě prodána. To se stalo právě v souzeném případě. Správnost tohoto názoru vyplývá ze zprávy panské sněmovny, str. 63, podle níž má býti zavázanému až do poslední hodiny zachována možnost provésti zachrannou konversní akci. Jde tudíž pouze o to, nebylo-li hypotekární právo pod C 9 v době použití dispozice dlužníkem pro pohledávku pod C 24 již zaniklé. Podle toho, co bylo zjištěno, nebyla v době dlužníkovy dispozice s uvolněným zástavním právem pod C 9 hypoteka pod C 9 zaniklá a byla podle názoru soudu dlužníkovou dispozice s ní dovolena. Vždyť v době, kdy dlužník zřídil žalobkyni prohlášením ze dne 30. ledna 1931 pro její pohledávku 63.000 K na svých nemovitostech zástavní právo a toto zástavní právo bylo vloženo do knih ve vložce č. 129 kat. území U., vázlo na těchto nemovitostech daných v zástavu dlužníkem pro pohledávku žalující firmy pod C 9 již exekuční zástavní právo pro pohledávku Čs. státu 64.042 K 10 h. Vkladem zástavního práva pro pohledávku žalobkyninu v řečené vložce bylo určeno knihovní pořadí nově zřízeného zástavního práva, takže podle § 469 obč. zák. záleželo pouze na dlužníkovi, zda o zaplacení nebo jiném zániku předcházející pohledávky Čs. státu pod C 9 postoupí pohledávka žalující firmy na její místo, či zda bude uprázdněné její knihovní pořadí obsazeno jinou, novou pohledávkou ve stejné výši. Žalobkyně mohla se zabezpečiti pro případ zániku předcházející pohledávky pod C 9 proti postupu jiné pohledávky v pořadí pod C 9 závazkem dlužníka, aby uprázdněnou hypotéku dal vymazati s poznamenáním tohoto závazku v pozemkové knize podle § 469 a) obč. zák. Toho však žalobkyně neučinila. Měl tudíž dlužník právo a v souzeném případě podle názoru soudu také právem užil svého práva obsaditi pro novou hypoteku pořadí pod C 9 uprázdněné zánikem pohledávky Čs. státu, když splnil veškeré zákonem předepsané podmínky. Proto musí žalobkyně trpěti, aby došla zaplacení teprve po pohledávce spořitelny města U., jež byla podle dlužního úpisu ze dne 11. listopadu 1936 na místě a v pořadí vymazané pohledávky Čs. státu 64.042 K 10 h její výše nepřesahující knihovně zajištěna. Předpisy §§ 33 až 44 III. dílčí novely k obč. zák., k nimž náleží nové znění § 469 obč. zák., sledují účel, aby dlužníkovi byl usnadněn úvěr a spočívají na úvaze, že pozdější knihovní věřitel si vyhradil pravidelně nepřiznivější pořadí těžšími úvěrními podmínkami, takže nemá nárok na samočinný postup do přednějšího pořadí. Podle toho, co bylo dovoděno, jest vklad zástavního práva pro pohledávku žalované spořitelny 55.000 K s přísl. v pořadí vymazané pohledávky Čs. státu 64.042 K 10 h pod C 9 podle názoru soudu formálně a materiálně platný, žalobní nárok není proto odůvodněn. **O d v o l a c í s o u d** potvrdil napadený rozsudek. **D ů v o d y:** Co do právního posouzení nemá odvolací soud příčiny odchýliti se od právního názoru procesního soudu, že dispozice zástavním právem podle § 38 III. dílčí novely k obč. zák. platí i při exekučním zá-

stavním právu tak, jako platí při smluvním zástavním právu. Zákon mluví všeobecně o hypotéce, nikdy o smluvní, nucené, či zákonné a zástupci teorie: Bartsch, Das österr. allgemeine Grundbuchgesetz 1928, str. 345 a 380, dále Neumann: Komentář k ex. ř. 1928, str. 200, Ehrenzweig: System des österr. all. Privatrechtes I/2, § 287, str. 516 a 518, kteří citují článek Ohmeyerův v Allgem. österr. Gerichtszeitung 1917, č. 28 a v roč. 1916 téhož časopisu v č. 24 obsažený článek Scheyův, který byl zpravodajem justiční komise panské sněmovny, jež vypracoval III. dílčí novelu k obč. zák. a Klangovy Bemerkungen zu den sachenrechtlichen Bestimmungen der Zivilnovelle, str. 146/147, vesměs vyslovují názor shodující se i se stanoviskem zastávaným v komentáři k čs. obč. zák. Roučka-Sedláčka, díl II., § 469 a 469 a), že totiž lze disponovati i s exekučním zástavním právem, třebaže hypoteka jím zajištěná materiálně zanikla. Shora uvedenými názory teoretiků je vyvrácen také odvolatelčin názor, že vymáhající věřitel může exekuci vnuceným zřízením práva zástavního kdykoliv zrušiti bez souhlasu dlužníka, neboť po III. dílčí novele k obč. zák., jak ji jmenovaní teoretikové vykládají, nemůže vymáhající věřitel bez souhlasu vlastníka hypotéky provésti zrušovací návrhem výmaz exekučního zástavního práva a připraviti vlastníka hypotéky o dispoziční s právem tím. Ve vzpomenutých teoretických výkladech jest také citován praktický případ rozhodování vid. vrchního soudu ze dne 15. března 1927, R I 132, uveř. v Zbl. 1927, č. 189. Stejný názor je v článku Dr. Grešla v Soudc. L., str. 17, 33, 49 z r. 1925. Lze to analogicky vyvoditi i z toho, že § 42 III. dílčí novely k obč. zák. zrušil čl. XXIX uvoz. zák. k ex. ř. Uvádí-li odvolatelka, že při exekučním zástavním právu není listiny prokazující zánik zástavního dluhu, podle níž by se mohlo zástavní právo převésti na novou hypoteku, jest k tomu připomenouti, že § 38 III. dílčí novely k obč. zák. takových listin nevyžaduje, neboť podle něho se zapisuje zástavní právo pro novou pohledávku v pořadí váznoucího práva s omezením, že do roku bude vložen výmaz starého práva zástavního, a výmaz se vkládá po zrušení exekuce (vzor 182/42 ex. ř.). Pokud odvolatelka mluví o nemožnosti důvěry ve stav knihovní při exekučním zástavním právu, má pravdu potud, že vymáhající věřitel, který nabyl exekučního práva zástavního na nemovitosti nebo na knihovní pohledávce, se nemůže odvoláti na důvěru v pozemkové knihy. O to však nejde v souzeném případě, kde žalovaná spořitelna žádného exekučního zástavního práva nenabyla, nýbrž nabyla smluvního práva zástavního se souhlasem vlastníka hypotéky v pořadí C pol. 9 a také se neodvolává na důvěru ve veřejné knihy. Rozhodnutí, jichž se dovolává odvolatelka (zejména rozh. č. 12854 Sb. n. s.) pro názor jí zastávaný nemají takový skutkový podklad, jako souzený případ (jednají o vnucené zástavě k polovině nemovitosti neposkytnuvší při exekučním rozvrhu úhradu pohledávce, již dlužníci je i vydražitelka oné polovice o nadzástavním právu, o zástavním právu v hlavní vložce vymazaném a ve vedlejší nepoznamenaném), kdežto názor odpůrkynin potvrzuje rozhodnutí č. 3489 Sb. n. s. Je proto souhlasiti s odpůrkyní, že vlastník hypotéky může nakládati s exekučním zástavním právem i tehdy, když zajištěná pohledávka zanikla, poněvadž

nezaniklou hypotéku by stačilo převéstí postupem. Proto teorie za podmínku zástavním právem stanoví požadavek, že původní hypotéka materiálně zanikla, ale zástavní právo pro ni nebylo dosud vymazáno. Bylo už podotčeno, že se v souzeném případě stal převod zástavního práva podle § 38 a ne podle § 37 III. dílčí novely k obč. zák. Když tedy dlužník měl právo nakládati s nevymazaným exekučním zástavním právem a když ona dispozice nebyla mu znemožněna poznámkou zákazu takové dispozice podle § 469 a) obč. zák., neměl podle názoru odvolacího soudu procesní soud příčiny, aby žalobě vyhověl, a nezbylo než napadený rozsudek potvrditi nehledě na to, že exekuční zástavní právo v souzené věci zaplacením nezaniklo, poněvadž 11. března 1936 pohledávka Čs. státu částkou 25.075.35 K nebyla ještě zaplacená.

N e j v y š š í s o u d nevyhověl dovolání.

D ů v o d y:

S právního hlediska běží v souzeném případě o dvě právní otázky, a to

a) zda příslušela povinnému jako vlastníku nemovitosti ve vložce č. 129 kat. území U. dispozice s pořadím uvolněného zástavního práva ve smyslu § 38 III. dílčí novely k obč. zák. v příčině položky C 9, třeba šlo o exekuční zástavní právo,

b) zda nastalý vklad zástavního práva pro žalovanou mohl se účinně státi vůči žalobkyni jako vymáhající věřitelce poznámce dražebního řízení (C 23) v pořadí položky C 9.

Nižší soudy zaujaly k oběma otázkám kladné stanovisko.

Stran první otázky zákon v § 38 III. dílčí novely k obč. zák. nerozlišuje mezi smluvním zástavním právem a mezi exekučně vzniklým zástavním právem, nýbrž mluví všeobecně o zástavním právu. Motivy k zákonu o této otázce mlčí. Účelem zákona podle zprávy komise pro záležitosti justiční příl. 78 stenografického protokolu panské sněmovny XXI sez. 1912, str. 53 a 58 bylo odporovati oddlužení nemovitostí využitím uvolněných míst po zániku dluhu pro opatření dalšího úvěru bez účasti dosavadního věřitele. Mělo tím býti čeleno jisté nespravedlnosti pro dlužníka, aby z uvolněné hypoteky neměl nic míti, když by se zadnější věřitelé — kteří si své risiko dali předem uhraditi těžšími úvěrovými podmínkami —, dostali automaticky po zániku předchozích pohledávek na lepší místo, ač neměli míti zásadně právní nárok na vzestup.

Zadlužený vlastník statku nezíská úvěru, třebaže první hypotéku zaplatil, připraví-li jej o její zisk věřitelé druhé nebo další hypotéky, může však mu býti dán základ k hospodářské obnově, jestli mu zbude uvolněná hypotéka k jeho dispozici.

Účelu zákona, podporovati oddlužení nemovitostí využitím uvolněných míst po zániku dluhu po opatření dalšího úvěru, hová stejně, ať jde o smluvné zástavní právo, či vnučené, předmětem vlastníkovy dispozice pořadím uvolněného zástavního práva je podle zákona pořadí zástavního práva vůbec, tedy také exekučního zástavního práva podle §§ 87, 88,

208 ex. ř.; není jím ovšem ani pořadí práva nadzástavního, ani práva úkojného, které se uplatňuje vnučenou správou nebo vnučenou dražbou a jež dochází svého výrazu ve formě knihovní poznámky.

Názor ten má svou oporu v bohaté literatuře, kterou uvádí napadený rozsudek, a také v praxi, jak tomu svědčí důvody rozhodnutí č. 3489 Sb. n. s.

V souzeném případě v době vkladu práva zástavního pro pohledávku žalované 55.000 K s příslušenstvím pod C 24 v pořadí a do výše zástavního práva, váznoucího pro československý stát pod C 9 pro pohledávku 64.042 K 10 h s příslušenstvím, nebylo toto zástavní právo státu vymazáno. Podle rozsudkových zjištění bylo naň uhrazeno do té doby 44.306 K 55 h, kdežto částka 19.735 K se 7% úroky byla ke dni 11. listopadu 1936 po právu.

Ani stát, ani povinný nezakročili společně do té doby o výmaz práva zástavního co do zaplacené částky, takže formálně vázlo v knihách, a povinný mohl pořadí této hypotéky pro sebe využití formou zákonem dovolenou.

Žalobkyně, nabyvši pod C 13 v téže vložce práva zástavního pro pohledávku 63.000 K, tedy později, než bylo vloženo exekuční zástavní právo československého státu (C 9) pro 64.042 K 10 h, dostala určité knihovní pořadí, a neměla právního nároku na vzestup v pořadí, jak shora uvedeno. Chtěla-li si zabezpečiti pro případ zániku předchozí pohledávky postup do jejího pořadí, bylo na ní, aby si vymohla od povinného závazek, aby dal zaniklou předchozí hypotéku vymazati, a aby tento závazek si dala poznamenati podle § 469 a) obč. zák. Neučinila-li tak, musí nésti toho důsledek při rozvrhovém roku.

Pokud dovolatelka poukazuje na to, že nutno přihlížeti k důvěře v knihovní stav, což při exekučně nabytém zástavním právu nelze, přehlíží, že v daném případě žalovaná nenabyla svého práva exekučně, nebyla také vymáhající věřitelkou, nenabyla také svého práva postupem od československého státu jako předchůdce, nýbrž nabyla ho z vůle a dohody vlastníkem statku — povinného — v mezích zákona, není také nadzástavní věřitelkou, pročť se na souzený případ nehodí v dovolání uváděná rozhodnutí pro odlišnost skutkových podkladů. Nehodí se sem ani rozhodnutí č. 16610 Sb. n. s., poněvadž v něm šlo o nabytí zástavního práva (— a o nabytí nadzástavního práva na toto zástavní právo —) převodem zástavního práva zřízeného exekučně pro pohledávku, jež nedošla uspokojení při rozvrhu nejvyššího podání (věřitelka ji neúčtovala a vydražitelka ji nepřevzala), přes to však ono exekuční zástavní právo nebylo vymazáno; kdežto v souzeném případě jde o nabytí zástavního práva v pořadí exekučního práva zástavního před rozvrhovým řízením; běželo tedy v prvním případě o otázku použitelnosti poslední věty § 469 obč. zák., v souzeném však případě o otázku použitelnosti § 38 III. dílčí novely k obč. zák.

S nadhozenou otázkou, zda při zrušení takovéto exekuce může vymáhající věřitel žádati též výmaz práva zástavního bez souhlasu povinného, či zda je k tomu potřebí jeho souhlasu vzhledem k § 39 III. dílčí novely,

odst. 2, a contrario, netřeba se tu zabývat, poněvadž československý stát exekuci nezrušil co do zaplacené částky a o výmaz v tomto směru nežádal.

Také otázku pod b) správně vyřešil y nižší soudy. Poznámka zavedeného dražebního řízení pod pol. C 23 nemůže býti na újmu platnosti vkladu zástavního práva žalované pod C 24, poněvadž toto nabytí se stalo podle § 38 a nikoliv podle § 37 III. dílčí novely, a v době nabytí práva zástavního žalovanou nebyla nemovitost ještě exekučně prodána.

Jinak se odkazuje dovolatelka na důvody napadeného rozsudku, jež nebyly vyvráceny vývody dovolání.

Čís. 17281.

Zaměstnavatel, jemuž složil zaměstnanec patřící k osobám, na které se vztahuje § 1 zák. o statkových úřednících č. 9/1914 ř. z., vkladní knížku jako jistotu (kauci), není povinen vydati ji po skončení služebního poměru, dokud není jeho nárok na náhradu škody onou jistotou zajištěný, uspokojen; jen tehdy, projevil-li zaměstnanec ve sporu o vrácení vkladní knížky ochotu uspokojiti zaměstnavatelům náhradní nárok nedosahující výše vkladu, lze uznati zaměstnavatele povinným k vydání vkladní knížky proti současnému zaplacení náhrady škody.

(Rozh. ze dne 22. prosince 1938, Rv I 2577/38.)

Žalobce uzavřel s žalovaným dne 15. února 1937 služební smlouvu, podle níž byl přijat jako hospodářský adjunkt pro správu dvora »V.« v Ř. a složil u žalovaného jako jistotu (kauci) vkladní knížku Okresní záložny hospodářské v P., znějící na jméno Jan S., K. a na částku 5.000 K ke dni 19. února 1937. Služební poměr skončil dne 31. prosince 1937. Ježto žalovaný nevrátil žalobci uvedenou kauci, domáhal se žalobce, aby byl žalovaný uznán povinným vrátiti mu shora uvedenou vkladní knížku, a když žalovaný namítl předčasnost žaloby, ježto zaviněním žalobcovým byla žalovanému způsobena škoda 690 K, kterou se žalobce zavázal nahraditi, učinil žalobce mezitímní návrh určovací, že žalovaný nemá proti němu žádných nároků, pro které by byl oprávněn zadržovati služební kauci, resp. že v žádném případě nemá nárok na zadržetí celé služební kauce. Soud první stolice zamítl jak žalobu, tak mezitímní návrh určovací pro tentokráte. Odvolací soud k odvolání žalobce, jenž při odvolacím ústním jednání prohlásil, že má žalovaný právo vybrati si ze zadržené vkladní knížky částku 690 K na úhradu škody jím ve službě způsobené, a důsledkem toho změnil prosbu žalobní tak, že žádá za vydání vkladní knížky v žalobě blíže označené, že žalovaný jest oprávněn před jejím vydáním vybrati si z ní částku 690 K, uznal žalovaného povinným vrátiti žalobci shora dotčenou vkladní knížku, z níž však jest žalovaný oprávněn vybrati si 690 K.

Nejvyšší soud k dovolání žalovaného uznal žalovaného povinným vrátiti žalobci uvedenou vkladní knížku proti současnému zaplacení 690 K žalobcem.